archiv bezpečnostních složek
Siwiecova 2
130 00 PRAHA 3

MABSX004OTLE

Č.j. ABS 4597/2020
Sp. zn. ABS-S 3937/2020

V Praze dne 22. června 2020

Počet listů: 5
Příloha: 1/14

Vážený pan
[redacted]

R O Z H O D N U T Í

Archiv bezpečnostních složek zaevidoval dne 26. května 2020 Vaši žádost dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“), jejímž předmětem byly dotazy týkající se digitalizace a e-badatelny Archivu. S ohledem na rozsah požadovaných informací Archiv dle ust. § 14 odst. 7 písm. a) a b) zákona č. 106/1999 Sb., lhůtu pro poskytnutí informace prodloužil. V souladu s ust. § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., vydává Archiv následující rozhodnutí:

Žádost o poskytnutí informace se částečně odmítá

Odůvodnění:

Archiv se výše uvedenou žádostí zabýval jak po formální, tak po obsahové stránce. S ohledem na dostupnost a existenci požadovaných informací sděluje Archiv žadateli následující:

1. Podle jakých kritérií určuje Archiv bezpečnostních složek (ABS), jaké archiválie, resp. archivní fondy či sbírky jsou zařazeny do tzv. soustavné digitalizace?

Základní kritéria pro zařazení archiválií do tzv. systematické digitalizace jsou v uvedeném pořadí tato: badatelská využívanost, stupeň zpracování fondu, míra poškození archiválií, vnitřní potřeby archivu (např. k usnadnění vyhledávání, pro úřední činnost apod.)

2. Kdo určil, resp. určuje tato kritéria, a podle jakého postupu?

Kritéria (viz bod 1) vycházejí z prosté logiky archivářské práce a základního účelu všech archivů, tedy naplnění účelu uchování a ochrany archiválií a zároveň snahy vyhovět co nejširším potřebám badatelské obce.

3. Odpovídá skutečnosti, že ABS zařazuje digitalizáty do tzv. e-Badatelny pouze tehdy, pokud byl již digitalizován celý fond, ze kterého digitalizáty pocházejí? Pokud je tomu tak:
a) Kdo rozhodl o této zásadě (osoba/osoby, popř. grémium) a kdy?
b) Existuje ve služebních spisech ABS odůvodnění o uplatnění této zásady? Pokud je tomu tak, žádám o jeho poskytnutí.

Příprava pro publikaci v eBadatelně je jedním z kroků systematické digitalizace archiválií (zpravidla posledním), přičemž systematická digitalizace, jak již vyplývá z názvu, se týká vždy archivních souborů, popř. jejich logicky uzavřených částí. To je z hlediska přípravy, digitalizace a veškerých kroků s tím souvisejících (kontrola úplnosti, kontrola popisu a struktury archiválií, technická příprava pro publikaci) nejhospodárnější možností. Publikace v eBadatelně je navíc úzce provázána se zpracováním archivních souborů, při němž jsou mimo jiné vytvářeny alespoň bazální popisy archiválií, které umožňují badatelské veřejnosti orientaci ve fondech. Zpracování určených archivních souborů, jejich systematická digitalizace a následná publikace v eBadatelně je tedy nejhospodárnějším a nejpraktičtějším postupem. Pro uplatnění výjimky z tohoto postupu musí být náležitý důvod, např. že badatelská využívanost daných archiválií je natolik vysoká, že odůvodní alokaci již tak omezených zdrojů archivu na jejich přednostní přípravu a zveřejnění.

4. Disponuje ABS písemným přehledem (např. seznamem, databází), z kterého je patrné, jaké archiválie (např. inv. č., inv. j.) byly již digitalizovány? Pokud je tomu tak, je tento přehled dostupný pro veřejnost? Není-li tomu tak, žádám o jeho poskytnutí.

Písemným přehledem digitalizovaných archiválií disponují pouze jednotlivá pracoviště. Tyto přehledy mají podobu osobních pracovních pomůcek, proto s odkazem na ust. § 11 odst. 1 písm. a) Archiv **tuto informaci neposkytne.**

5. Bilance digitalizace archiválií ABS od roku 2013:
a) Kolik běžných metrů archiválií bylo digitalizováno? Údaj může alternativně být poskytnut také v podobě počtu inv. č., inv. j. či kartonů.

Od dubna 2013, kdy oddělení digitalizace ÚSTR začalo statisticky vykazovat počty digitalizovaných archivních jednotek, do konce roku 2019 bylo digitalizováno celkem 51549 archivních jednotek (signatur, i.j., arch. č. apod.), z toho v rámci systematické digitalizace 22382 archivních jednotek. Upozorňujeme, vyčíslení nemusí být zcela přesné, protože digitalizace byla až do konce roku 2014 prováděna oddělením digitalizace ÚSTR. Výsledky pro roky 2013 a 2014 jsou tak kvalifikovaným odhadem odvozeným z výročních zpráv ÚSTR.

b) Kolik z toho bylo ke dni odpovědi na tuto žádost přidáno do e-Badatelny?

Z 22382 archivních jednotek digitalizovaných systematicky je v eBadatelně k dispozici v současné době 10003 archivních jednotek.

c) Kolik z toho je fyzicky uloženo v pobočce Kanice u Brna?

Archiv má jednotné digitální úložiště pro archiválie všech pracovišť. Vedení seznamu digitalizovaných archiválií podle jednotlivých pracovišť je pro práci Archivu neefektivní, zbytečné. Proto tuto informaci Archiv nemůže poskytnout – **taková informace neexistuje.** Pouze odhadem Vám můžeme sdělit, že se jedná o více než 5000 jednotek.

d) Kolik je již digitalizováno za jednotlivé archivní fondy či sbírky?

Archiv statistiku digitalizovanosti jednotlivých fondů nevede s ohledem na velké množství nesystematické digitalizace před rokem 2014 obecně a po roce 2014 především pro úřední potřeby zákona č. 262/2011 Sb., **tato informace tedy neexistuje**.

6. Bilance inventarizace fondů a sbírek ABS od roku 2013:

a) Kolik běžných metrů archiválií bylo nově inventarizováno? Uveďte prosím 1. celkový údaj za všechny archiválie uložené v ABS, 2. celkový údaj za archiválie uložené v pobočce Kanice u Brna a 3. individuální údaje za jednotlivé fondy či sbírky ABS.

Nejprve si dovolíme blíže se věnovat pojmu „inventarizace". Jde o jednu z finálních fází procesu archivního zpracování, kterému předchází celá řada dílčích operací, tj. skartace, základní evidence, třídění a pořádání archivního materiálu, soupisy a popisy fondů (archivních sbírek). Z Vašeho dotazu není úplně jasné, zda „inventarizací" myslíte tuto finální fázi, jejímž výsledkem je archivní pomůcka vyššího typu, nebo jakoukoliv formu zpracování, umožňující orientaci v archivním souboru.

Ptáte se sice na inventarizaci od r. 2013, ale tu nelze oddělit od předchozího vývoje, proto se v odpovědi vracíme i do vzdálenější minulosti. V letech 2008 – 2014 byly pořádací práce utlumeny jinými úkoly – tlakem na nesystematickou digitalizaci, dvěma generálními inventurami (na první, mimořádnou, která proběhla v letech 2008 – 2012 a byla spojena se zápisem archivních souborů do evidence NAD, navázala druhá, vyhlášená Odborem archivní správy a spisové služby MV v r. 2012, která byla v Archivu bezpečnostních složek ukončena v r. 2014) a zapojením většiny archivářů do vyřizování agendy zákona č. 262/2011 Sb., která silně ovlivňovala ostatní činnosti až do počátku roku 2017.

Archivní soubory, spravované Archivem bezpečnostních složek, jsou navíc dosti specifické už způsobem, jakým byly do archivu předány. Většina jiných archivů přebírá dokumenty, vybrané za archiválie, na základě řádného skartačního řízení u původců, mají k dispozici podrobné předávací protokoly. Velké množství archiválií, které přebral Archiv bezpečnostních složek, však bylo v rozsypu, bez jakékoliv pomůcky či seznamu. Těm je věnována naše primární pozornost, ale je logické, že nepřistupujeme k jejich inventarizaci, nýbrž k vytvoření alespoň bazálních soupisů, umožňujících orientaci.

Vzhledem k tomu, že archivnictví v ČR se řídí při zpracování archiválií provenienčním principem, předchází každému pořádání archivního souboru důkladné seznámení se s organizační strukturou původce – a i to může být problém vzhledem k nedochovaným interním aktům řízení (jak známo, v ozbrojených složkách se za důležitý považoval pouze aktuálně platný rozkaz – pokud byla jeho platnost zrušena, nebyl důvod ho uchovávat).

K části archivních souborů navíc není vytváření pomůcek, odpovídajících Základním pravidlům pro zpracování archiválií, nutné ani účelné. Jde zejména o archiválie vztahující se ke konkrétním osobám, které je třeba dohledat na základě evidenčních systémů. A ty Archiv bezpečnostních složek neustále doplňuje o nové údaje.

Nicméně tam, kde to správci fondů považují za účelné, přistupujeme v rámci archivního zpracování k vytváření archivních pomůcek. Za „inventarizované“ se dle Základních pravidel považují pouze ty fondy, k nimž je vytvořena archivní pomůcka typu inventář, dílčí inventář nebo katalog. Archiválie vedené v prozatímním inventárním seznamu a manipulačním seznamu prvního a druhého typu se považují za zpracované, ale neinventarizované.

V Archivu bezpečnostních složek byl od r. 2013 vytvořen jeden inventář, a to SPRÁVA SLEDOVÁNÍ SBORU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI - IV. SPRÁVA SNB 1948 - 1990 (2017). Příslušný fond o metráži 16, 67 bm je uložen v Praze.

Ve schvalovacím procesu je dále tento inventář:
SPRÁVA KONTRAROZVĚDKY PRO BOJ PROTI VNITŘNÍMU NEPŘÍTELI – X. SPRÁVA SNB (fond uložen v Praze).

Kromě toho Archiv vytváří – jak bylo výše popsáno – i další archivní pomůcky dle Základních pravidel. Od r. 2013 to byly tyto:

Manipulační seznam druhého typu:
ČÁST FONDU VYŠETŘOVACÍ SPISY: VYŠETŘOVACÍ SPISY KS MV LIBEREC 1948 - 1960 (2015)
ČÁST FONDU VYŠETŘOVACÍ SPISY: VYŠETŘOVACÍ SPISY KS MV KARLOVY VARY 1948 – 1960 (2015)
ČÁST FONDU VYŠETŘOVACÍ SPISY: VYŠETŘOVACÍ SPISY KS MV ČESKÉ BUDĚJOVICE 1948 – 1989 (2016)
Příslušná archivní sbírka, z níž je tímto způsobem zpracováno 127,95 bm, je uložena v Praze.

Prozatímní inventární seznam:
7. BRIGÁDA POHRANIČNÍ STRÁŽE SUŠICE 1950 - 1992 (2014)
19. BRIGÁDA POHRANIČNÍ STRÁŽE DĚČÍN (1950) 1952 – 1966 (1967)
Fondy o zpracované metráži 74,17 bm a 9,90 bm jsou uloženy v Kanicích u Brna)

Ve schvalovacím procesu je tento manipulační seznam druhého typu:
ČÁST ARCHIVNÍ SBÍRKY SPRÁVA VYŠETŘOVÁNÍ STB - VYŠETŘOVACÍ SPISY: VYŠETŘOVACÍ SPISY STB KS SNB PLZEŇ

b) Z kolika archivních fondů či sbírek ABS pocházejí spisy, které byly nově inventarizovány? Uveďte prosím jednak celkový údaj za všechny archiválie uložené v ABS, jednak též údaj jen za archiválie uložené v pobočce Kanice u Brna.

Viz výše.

c) Podle jakých kritérií určuje ABS, jaké archiválie, resp. archivní fondy či sbírky budou nově inventarizovány?

Jak již bylo uvedeno, inventarizace jako taková je až finální fází procesu archivního zpracování. Pro Archiv (a hlavně pro badatele) je mnohem důležitější vytvořit především soupisy, umožňující alespoň základní orientaci v archivních souborech. Pozornost je tedy primárně věnována těm souborům, k nimž dosud neexistuje žádná pomůcka či seznam. Na ně pak mohou navázat manipulační seznamy a posléze vyšší typy pomůcek.

d) Kdo určil, resp. určuje tato kritéria, a podle jakého postupu?

O zpracování archivních souborů rozhodují vedoucí archivních oddělení po dohodě s vedením Archivu. S výsledky činnosti Archivu v této oblasti je veřejnost seznamována prostřednictvím výročních zpráv https://www.abscr.cz/o-nas/zpravy-o-cinnosti-archivu/

e) Existuje k inventarizaci strategický plán či podobný dokument, ze kterého vyplývá priorita plánované inventarizace za jednotlivé fondy či sbírky? Pokud takový dokument existuje, žádám o jeho poskytnutí.

Strategický plán k inventarizaci **neexistuje**.

f) Uveďte prosím seznam všech fondů či sbírek ABS, ke kterým toho času existuje alespoň předběžná inventární pomůcka, která však není ke dni odpovědi na tuto žádost zveřejněna na stránkách ABS.

V příloze zasíláme přehled archivních pomůcek, evidovaných z programu PEvA,

Dovolujeme si podotknout, že Archiv se v posledních letech zaměřuje především na maximální zvýšení badatelského komfortu na poli prezentace stávajících archivních pomůcek i digitalizovaných archiválií. Až do r. 2016 měli badatelé k dispozici pouze analogové archivní pomůcky, popř. jejich skeny ve formátu PDF, které nebylo možno elektronicky prohledávat. Na jaře 2016 byla spuštěna aplikace eBadatelna, umožňující registrovaným badatelům dálkový přístup k archiváliím a obsahující zároveň přepisy archivních pomůcek, které je možno studovat i elektronicky prohledávat bez nutnosti registrace. V dané chvíli mají badatelé v této aplikaci k dispozici 47 archivních pomůcek.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání do 15 dnů od doručení, a to nadřízenému orgánu prostřednictvím orgánu, který toto rozhodnutí vydal.

Mgr. Světlana Ptáčníková
ředitelka Archivu bezpečnostních složek
podepsáno elektronicky